

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆՆԵՐԻ ՍՏԵՂԾՄԱՆ ՈՐՈՇ
ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋ ՆԵՐԿԱ ՓՈՒԼՈՒՄ

Գևորգյան Լ. («Պատմամշակութային արգելոց-թանգարանների և
պատմական միջավայրի պահպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ,
Հայաստան)
glp61@mail.ru

Բանալի բառեր՝ թանգարան, ազգագրություն, ցուցադրություն,
արգելոց, հավաքածու, ցուցահանդես:

Ազգագրական հավաքածուների ցուցադրման ժամանակակից
խնդիրները կապված են այնպիսի ցուցադրությունների
իրականացման հետ, որոնց հիմքում ընկած են ինչպես սեփական
ժողովրդի հարուստ ազգագրական ժառանգության համակողմանի,
գիտական ու արդիական ոճով ներկայացումը, այնպես էլ այլ
ժողովրդների, ազգային փոքրամասնությունների մշակույթների
հանդեպ, հանդուրժողականության, ընկալման և արժևորման
կարողությունների ձևավորումը:

Ազգագրության թանգարանները հիմնականում կարող են լինել
երկու տիպի՝ փակ (ներշնչային) և բացօթյա:

Առաջին՝ փակ տիպին են պատկանում Հայաստանի
պատմության, ժողովրդական ստեղծագործությունների, մի շարք
երկրագիտական թանգարանների, ինչպես նաև Հայաստանի
ազգագրության և Գոլմրիի ժողովրդական ճարտարապետության և
քաղաքային կենցաղի թանգարանների ցուցադրությունները:
Բացառությամբ վերջին երկուսի, վերոնշյալ մյուս թանգարաններում
ազգագրական հավաքածուներն ընդհանուր ցուցադրության մասն
են կազմում: Հայաստանի ազգագրության թանգարանի սրահներում
ներկայացված է պատմական Հայաստանի տարբեր գավառների
կենցաղն ու մշակույթը հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը:

Այս ամենով հանդերձ, մյուս թանգարանների համեմատ բարվոք
շնչային ու տարածքային պայմաններ ունեցող Հայաստանի

ազգագրության թանգարանի ներսում հնարավոր չէ ազգագրությանն առնչվող նյութական մշակույթի առավել ծավալային հուշարձանների (հացատուն, մարագ, հնձան, գյուղական բնակարանների տեսակներ, գյուղական միջավայր, քաղաքային բնակարան և այլն) ներկայացումը: Դա հնարավոր է իրականացնել բացօթյա ցուցադրության կազմակերպման դեպքում:

Այս առումով, դեռևս 1981 թ. Հայաստանի ազգագրության թանգարանում մշակվել էր հատուկ ծրագիր, համաձայն որի թանգարանի շենքից արևմուտք, 27 հա տարածքի վրա առաջարկվում էր ստեղծել բացօթյա թանգարանային ցուցադրություն, որում հավուր պատշաճի ներկայացված կլինեին Հայաստանի տարբեր ազգագրական շրջանների ավանդական բնակարանային կառույցների տեսակները, ժողովրդական ճարտարապետության տարբեր նմուշները, ագարակ – առանձնատների օրինակները, տնտեսական կառույցները և այլն: Նախատեսվում էր առաջին փուլում ներկայցնել 5 պատմաազգագրական շրջանների (Այրարատ, Շիրակ, Լոռի, Սյունիք, Ջավախք) համալիրներ: Ծրագիրը հանգամանքների բերումով մնաց անկատար:

Ներկայումս, մեզ մոտ և արտասահմանում դարձյալ աճել է հետաքրքրությունը հայ ավանդական ճարտարապետության, կենցաղի և մշակույթի հանդեպ: Այս փուլում դա կարող է նաև տուրիզմի նշանակալի խթան հանդիսանալ: Հայաստանի մշակութային ժառանգության տարածման և հանրահռչակման գործում, մեր կարծիքով, կարևոր կլինի XX դարի 80-ական թվականներից նախատեսված և չիրականացված ազգագրության բացօթյա թանգարանի վերաստեղծման ծրագիրը՝ նոր իրողություններին, արդի պահանջներին և թանգարանագիտության ժամանակակից հիմնախնդիրներին համապատասխան:

Խնդրո առարկա ծրագրի արդիական վերաստեղծման համար, մեր կարծիքով, անհրաժեշտ կլինի.

1. Հայաստանի տարբեր շրջաններում ազգագրության բացօթյա թանգարանի ստեղծման համար համապատասխան և համակողմանի մոնիթորինգի անցկացում,
2. համակարգված մոտեցում տեղափոխվելիք և նոր տարածքում հավաքվելիք ազգագրական անշարժ հուշարձանների նկատմամբ,
3. Ստոկհոլմի «Ստանսեն», Ռիգայի «Բրիվդաբաս», Տալլինի «Ռոկ ալ մարե» և Կիևի ազգագրական թանգարանների առաջավոր փորձի կիրառում:

Ստեղծվելիք նոր թանգարանի գործունեության հիմնական նպատակները պետք է լինեն.

- հայ ժողովրդի նյութական և ոչնյութական ժառանգության ուսումնասիրումը, ֆոնդային-հավաքչական գործունեության իրականացումը,
- ցուցահանդեսային գործունեության ծավալումը Հայաստանում և արտերկրում,
- Հայաստանի պատմամշակութային, ազգագրական և բնապատմական ժառանգության ոլորտին նվիրված թեմատիկ էքսկուրսիաների, դասախոսությունների, կրթական ծրագրերի իրականացումը,
- մասսայական միջոցառումների (օրացուցային տոներ, ազգագրական ծեսեր, ազգագրական բնույթի թատերականացված ներկայացումներ, ազգային երգեր, պարեր, խաղեր) պարբերական անցկացումը և ուսուցումը,
- Հայաստանի ազգագրական ժառանգության հանրահռչակումը:

Այսպիսով, ստեղծվելիք թանգարանը կդառնա ոչ միայն բացօթյա թանգարանային ցուցադրություն, այլև լայն հնարավորություններով օժտված գիտամշակութային կենտրոն:

ABOUT SEVERAL PROBLEMS OF ESTABLISHMENT OF ETHNOGRAPHIC
MUSEUMS IN ARMENIA AT CURRENT STAGE

Gevorgyan L. (Ministry of Culture of the Republic of Armenia, “Service for the Protection of Historical Environment and Cultural Museum-Reservations” Non-Commercial State Organization, Armenia)